

מפי השמועה

עיונים, חידודים, פנינים וידיעות נכבדות בענינים שונים בהלכה ואגדה

פרשת בהעלותך תשפ"ה • שנה ד' • גליון ק"נ

לעילוי נשמת א"מ הרב רבי אליעזר ב"ר דוד זצ"ל נלב"ע ליל ש"ק בשלח י"ז שבט תשפ"א

שונה]. ותשובת החלקת יעקב שם שהלחם הפנים צריך לבוא מתרומה ישנה, ע"ש. וראה עוד מנחת אברהם יומא ח"ג עמ' פא.

עוד חקירות בעין הנ"ל

במקדש דוד שם מסתפק בעוד ספק כע"ז בהא דק"ל בזבחים (מד.) מקריב אדם את קרבנו היום ונסכיו לאחר עשרה ימים, איך יהיה באופן שהקריב קרבן לפני א' ניסן ואת נסכיו הוא מביא לאחר א' ניסן, האם אזלינן בתר שעת החיוב ואז צריך להביא מהישן, או דאזלינן בתר שעת ההקדשה של הנסכים, ואז הם צריכים לבוא מתרומה חדשה, והמקד"ד מכריע לפי רש"י בסוכה שהובא לעיל דגם בזה אזלי' בתר שעת החיוב ומביא מהישנה.

ובהערות 'שמועת חיים' שם (הערה לה) הביא עוד להסתפק בכע"ז דהר"ש סיריליאו בריש מס' שקלים כתב דהשמן של המנורה גם הוא דינו לבוא בא' ניסן מתרומה חדשה, ולפ"ז יל"ע בהדלקת המנורה של ער"ח ניסן האם אזלינן בתר שעת ההדלקה וצריך להביא מתרומה ישנה, או דילמא דאזלינן בתר שעת קיום המצוה שזה בלילה וביום של א' ניסן וא"כ צריך להביא מהחדשה. וכתב דלפ"ד המקד"ד דאזלי' בתר שעת החיוב, גם כאן מסתבר שמביא מהחדשה כיון דאזלינן בתר עיקר החיוב וקיום המצוה דהוא בא' ניסן.

שאלה לחידוד

היכן מצינו בפרשתנו שתי מילים שמופיעות פעמיים באותו פסוק, וכל פעם יש פירוש אחר לאותה מילה.

חמש שנים

בספר אגרות ורשימות קהלות יעקב (ח"א עמ' פג, ובהערה שם) מובא שתלמיד אחד שלח למרן הסטייפלר זצ"ל מכתב ובו כתב שהוא חושש שהוא מאותם שאמרו עליהם חז"ל "כל תלמיד שאינו רואה סימן יפה במשנתו שוב אינו רואה".

וע"ז באה שם מכתב תשובה ממרן הסטייפלר שמפנה אותו לעיין בספרו "חיי עולם" חלק ב' בפרקים האחרונים של הספר ושם ימצא תשובה לשאלתו, וכותב שמקוה שיקבל עידוד משם. ובהערה שם כותב נכדו שכוונת מרן זצ"ל לפרקים י"א וי"ב.

ונביא כאן בס"ד נקודות עיקריות ממש"כ הסטייפלר שם בפרק י"ב: תחילה הוא כותב שבדרך כלל זה רק נדמה לתלמיד שהוא לא מצליח. ובאמת כל ידיעה בתורה הק' שהשיג זו הצלחה גדולה מאוד.

אולם כותב מרן הסטייפלר שאפילו אם נאמר שהוא לא מצליח [וכותב הסטייפלר: "ותלמיד כזה באמת אינו מצוי כלל"! דוק בלשונו שלא כתב ש"כמעט" אינו מצוי, אלא כתב בבטחון מוחלט ש"אינו מצוי כלל"!] מ"מ עליו לשמוח שנמצא במקום תורה

הבאת לחם הפנים מהחדש בשבת שלפני שבועות

בגליון ערב חג שבועות (גל' קמח) הבאנו ספק נפלא כדלהלן: הנה קי"ל דלפני הבאת העומר לא אוכלים מן החדש במדינה, ולפני הבאת שתי הלחם בשבועות לא מקריבים במקדש מנחות ונסכים מהחדש. והנה לחם הפנים למרות שאוכלים אותו ולא מקריבים אותו, הוא נקרא מנחה כן מבואר במנחות (מו:) ובתוס' (שם נה. ד"ה כל), ולפ"ז אסור להביאו מהחדש לפני שתי הלחם.

ויש להסתפק, בשבת שלפני חג השבועות האם היה מותר להביא לחם הפנים מתבואה החדשה, דיל"ע מהו עיקר גדר הקרבן בזה, דמצד אחד בשבת כבר יש את סידור לחם הפנים בשלחן וא"כ יתכן דבזה כבר מתחיל השם קרבן שיש בו, וא"כ אסור עדיין להביאו מתבואה חדשה לפני שבועות. או דילמא דעיקר השם קרבן שבו הוא בשעת סילוק הבזיכין וכן בשעת האכילה של לחה"פ ואת זה יעשו בשבת שלאחר שבועות, ואז כבר יהיה לאחר הבאת שתי הלחם, וא"כ מותר להביאו מהחדש, ויל"ע, ע"כ מהמובא בגליון חג שבועות⁽¹⁾.

ושלח לן הרה"ג ר' יעקב ישראל ליברמן שליט"א דבמקדש דוד הסתפק בספק כע"ז. דהנה קי"ל שמא' ניסן אי אפשר להביא קרבנות ציבור מתרומה ישנה, אלא מתרומה חדשה. וכתב המקד"ד (סי' לה ב') דיש לחקור בלחם הפנים שמביאים בשבת שלפני א' ניסן, ממה הביאו אותו, האם אזלינן לפי שעת סידור השולחן ואז צריך להביאו מתרומה ישנה, או דילמא אזלינן בתר שעת האכילה והקרבנות הבזיכין שזה בשבת השניה, וא"כ צריך להביא את לחה"פ מתרומה חדשה.

[והנה בספק הראשון לגבי לחה"פ לפני שבועות לפי שני הצדדים אין שום בעיה שיביאו מתבואה ישנה, אבל לגבי א' ניסן הספק הוא יותר חזק כיון שמא' ניסן ואילך אסור להביא מתרומה ישנה וחייב להביא רק מתרומה חדשה].

וכתב המקד"ד דיש על זה רש"י מפורש בסוכה (נו.) לגבי חלוקת לחם הפנים במקדש דמבואר שם ברש"י שלחם הפנים שייך לשבת שעברה, דז"ל רש"י (שם ד"ה ומצה טפל): "ומצה טפל, שהיא של שבת שעברה" ... ע"ש. [ונציין שכן משמע גם ברש"י שם בראש העמוד (בד"ה אלא), וז"ל רש"י: "אלא לחם הפנים ... שכבר נעשית עבודתו משבת שעברה, ע"ש].

ויעוי' בחידושי הגאון רבי מנחם זעמבא (סי' יא) שדן בזה סימן שלם, ושם רצה לומר דבתוס' בסוכה (שם ד"ה והלכתא) בתירוק השני משמע דבזה גופא נחלקו רב ואבא שאול האם לחם הפנים שייך לשבת שעברה או לשבת שבה הוא נאכל, ע"ש.

וראה בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג ענינים שונים סי' ח' עמ' שלב) שנשאל בספק הנ"ל של המקדש דוד ע"י הצדיק מרעננה הגה"צ רבי יצחק הכהן הוברמן זצ"ל (שהיה ת"ח מופלג) לגבי לחם הפנים בשבת שלפני א' ניסן [ע"ש שהביא את הספק בסגנון קצת

¹ ולגבי הבזיכין י"ל שאין הקטרות קובעת, כיון שהם לא עבודה בגוף הלחם, וכ"כ תוס' בסוכה (נה: סוף ד"ה ובחילוק) ע"ש.

וימשיך ללמוד מה שיכול, והוא מרויח בזה:

א. שהוא ניצל מהקלקול שיש ברחוב, ולפחות נשאר יהודי
נאמן לה' ולתורתו. ובזה כותב הסטייפלר שיש להבדיל בין דורות
קודמים להיות, דפעם הסביבה היתה ספוגה ביר"ש טהורה
וממילא גם מי שלא למד בישיבה היה שמור וירא שמים, אולם
כיום דור חלש כשהרחוב פרוץ כ"כ, מי שלא נמצא במסגרת של
ישיבה מתקלקל, ולכן כל בחור גם אם אינו לומר חייב להימצא
במסגרת ישיבתית שמורה. [ומוסיף הסטייפלר שיש למסור על
כך את הנפש שלא להפקיר שום תלמיד שיצא מהדת רח"ל].

ב. לימודו הקשה חביב בעיני הקב"ה בדיוק כמו הגאון הגדול
בתורה, דאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג.).

ג. אם למרות שקשה לו הוא מתיגע להבין, אזי בעולם הבא
ישיג ויבין כל מה שלמד כאן ולא הבין, כ"כ בספר חסידים (סי'
תתשס"ד). [עד כאן כולם יודעים את הספ"ח הזה, ומענין ההמשך
הפחות ידוע של הספר חסידים, שמאידך מי שלא יגע בתורה כפי
כוחותיו, אזי למרות שכאן הוא נחשב כלמדן, מ"מ בעוה"ב לא
יזכה לכון לאמת ושיודו לו בישיבה של מעלה.

ד. גם במצבו, אם יתאמץ מאוד בלימוד התורה יזכה לסייעתא
דשמיא מיוחדת יותר מכפי כשרונותיו, ויהיה גדול בתורה, וכפי
שידוע מתלמידי חכמים גדולים שבבחרותם חשובים לבלתי
מצליחים, אולם בהתמדה השיגו ידיעה רחבה בתורה.

ועי' עוד בספר "פניני רבנו קהלות יעקב" (ח"א עמ' קלב),
ובמש"כ בספרנו "מפי השמועה" (עמ' 143).

לחומרא ולא לקולא

נציין, שבספר אבן ישראל – דרשות למרן הראב"ד הגר"י פישר
זצ"ל (עמ' טו) הביא את דברי חז"ל אלו – אבל לכיוון ההפוך:
שכתוב כאן שעד חמש שנים אין להחליט על עצמו שלא מתאים
ללימוד התורה. דמתחילה כותב הגר"י, וז"ל: "הדבר השני שגורם
שיש רפיון בלימוד התורה, משום שלומד יום או יומים ואינו
רואה הצלחה בלימודו וזה מביא לו רפיון בהלימוד להתייאש
בעצמו ולחשוב שלא יוכל ללמוד..."

הגר"י פישר ממשיך דזה טעות, דאין אדם שמיד כשלומד רואה
הצלחה, וצריך לזה סבלנות. והוא מביא את דברי המדרש בשה"ש
רבה (א' יט): "נמשלו דברי תורה למים... ומה מים יורדין טיפין
טיפין ונעשים נחלים נחלים, כך תורה אדם למד ב' הלכות היום
וב' למחר עד שנעשה כנחל נובע..." ע"כ המדרש.

ועל זה מוסיף הגר"י פישר דהנה בגמ' בחולין (כד.) בכלל נתנו
זמן של חמש שנים כדי להצליח בתורה, וא"כ אין מה למהר...
דהיינו שמגמ' זו יש ללמוד לחומרא שלא יחליט על עצמו מדי
מהר שלא מתאים ללמוד.

ובספר 'בנין נחום' (עמ' תקפא) מסופר שתלמיד שאל את מרן
הג"ר נחום פרצוביץ זצ"ל ר"י מיר שכתוב שתלמיד שאינו רואה
ברכה בלימודו שוב אינו רואה, והוא למד חמש שנים ולא ראה
סימן ברכה.

אמר לו ר' נחום: כתוב שמי ש"לומד" חמש שנים, ואם היית
לומד חמש שנים בודאי היית רואה סימן ברכה, וכנראה שלא
למדת חמש שנים...

משמש כראש ישיבה יותר מחמישים שנה

בנותן ענין לציין את המובא בספר 'ארזים עלי מים' (עמ' קנו)
על מר"ר מרן הג"ר משה שמואל שפירא זצוק"ל ר"י באר יעקב,
שכאשר הוגשו לפניו מסקנות 'ועדת טל' (בתחילת שנות התש"ס)

אשר כחבר 'ועד הישיבות' היה צריך לעבור עליהם, ובין השאר
נכתב שם מילים מחרידות כדלהלן: יש תלמידים "שכישוריהם
השכליים והנפשיים אינם מתאימים ללימוד האינטנסיבי
הממושך", ואותם יש להפנות לשירות צבאי עפ"ל (נשמע
מוכר...). וע"ז כתב הגרמ"ש על הגליון, וז"ל:

"אני משמש כראש ישיבה יותר מחמישים שנה, ויצאו אלפי
תלמידים משיבתנו, ולא מצאתי תלמידים כאלו. מובן שיש
בעלי כשרונות, ויש כשרונות רגילים, אבל כולם לומדים
ועושים חיל, וגדלים לת"ח. ואם נמצא יחיד כזה הוא מוצא
את דרכו..." עכ"ל.

על כוחו של הניגון

מסופר על מרן הסטייפלר זצוק"ל שהיה מעודד את ענין
השיירה, באומרו שכיום שלא לומדים מוסר, אזי השירים
והניגונים מעוררים ליראת שמים. הסטייפלר בעצמו היה שר
בסעודות שבת ובהזדמנויות שונות כפי שמספרים נכדיו.

ומצינו בספר החינוך בפרשתנו דברים בכוחו של הניגון.
דהחינוך (מצוה שפד) מבאר את שרשי המצוה לתקוע בחצוצרות
בשעת הקרבת הקרבנות ובשעת מלחמה, וז"ל: "משרשי
המצוה... לפי שהאדם מהיותו בעל חומר צריך התעוררות גדול
אל הדברים. כי הטבע מבלי מעיר יעמוד כישן, ואין דבר יעוררהו
כמו קולות הניגון, ידוע הדבר, וכל שכן קול החצוצרות שהוא
הקול הגדול שבכל כלי ניגון. ועוד יש תועלת נמצא בקול
החצוצרות לפי הדומה, מלבד ההתעוררות אל הכוונה, כי בכח
הקולות יסיר האדם מלבו מחשבת שאר עסקי העולם ולא יתן
לב באותה שעה כי אם בדבר הקרבן, ומה אאריך וידוע זה לכל
אשר הטה אוזן לשמוע חצוצרות וקול שופר בכוונה", עכ"ד.

תשובה

בסוף הפרשה בפסוק "ק-ל נא רפא נא לה", ה"נא" הראשון זה
לשון בקשה, וה"נא" השני הכוונה עכשיו, כן תירגם התרגום:
"אלקא בבעו אסי כען יתה".

וכ"כ החזקוני וז"ל: "ק-ל נא רפא נא לה, הראשון לשון בקשה
והשני לשון עכשיו", עכ"ל.

[ונציין שמצינו פסוק בפר' וירא (יט ב') "הנה נא אדני סורו נא
אל בית עבדכם..." ושם האונקלוס מתרגם: "ואמר בבעו כען
רבוני זורו כען..." כאן תירגם את ה"נא" הראשון גם בלשון בקשה
וגם בלשון עכשיו, וצ"ב].

שאלה לעיון – מקח טעות שהלוקח הרויח ממנו

מעשה באדם שקנה במכירת יודאיקה גארטל של צדיק מדור
קודם בעשרת אלפים דולר, והלך הקונה ומכרו בארה"ב בששים
אלף דולר, ולאחר זמן התברר ששקר היה כי אותו צדיק כלל לא
היה חוגר גארטל. ובא הקונה הראשון למוכר ואמר לו שזה היה
מקח טעות וביקש שיחזיר לו את הכסף ששילם, אמר לו המוכר
כשתחזיר לי את הגארטל תקבל את כספך... [והקונה הראשון לא
הודיע לקונה שבארה"ב שהוא מחזיר לו את הגארטל כיון שזה
היה מקח טעות], דהיינו שהמוכר אומר לו בעצם הרי אתה
הרווחת כהוגן מקניה בטעות זו, וא"כ למה שאחזיר לך את הכסף,
ויל"ע דיש לומר שכיון שלמעשה המקח בעצמותו בטל, א"כ אין
זה נוגע למוכר שהלה הרויח על כך ממכירתו בארה"ב, ובקשר
לטענת המוכר הראשון שיחזיר לו את הגארטל, לכאורה יכול
להחזיר לו גארטל פשוט או לשלם לו את דמיו, וצ"ב. (מובא
בקובץ 'אגרתא דחדוותא' גל' יד עמ' קמט).